

استفاده از نشانگرهای مرسوم، موفقیت طرح‌های جدید را به مخاطره می‌اندازد

غلامحسین حسین زاده یوسفی

کنکور را حذف کرد یا نفرات برتر و دانش‌آموزان با استعداد درخشان را شناسایی کرد و برای پاسخ به سؤالات بی‌شماری که عادات تکیه بر نمره در جامعه ما ایجاد شده است، چه پاسخی داریم؟ پیشنهاد این است که در کنار صدور کارنامه متداول مبتنی بر نمره، یک کارنامه توصیفی بدون نمره هم همراه کنید، تا خودتان بدانید که این بیست با آن ۲۰ خیلی تفاوت دارد. صدور کارنامه توصیفی به خصوص برای شناخت ویژگی‌های فردی دانش‌آموز به خصوص در زمان تغییر پایه، تغییر مقطع و تغییر مدرسه اطلاعات ذی‌قیمتی منتقل می‌کند.

در نظام آموزش و پرورش که دانش‌آموزان به طور متوسط سالی ۴، ۵ ماه در تعطیلات رسمی به سر می‌برند، صدور کارنامه توصیفی در کنار کارنامه سنتی بسیار کارگشاست. البته، فقط با دیدن یک نمونه کارنامه توصیفی نباید از آن اقتباس کرد، باید این کار را با احتیاط و به صورت یک کار پژوهشی و مشترک و به خصوص زیر نظر اساتید و ریزه‌دو تریبی مورد استفاده قرار دهید. اگر تفسیر نمره در کنار همه خدماتش، این همه فاجعه آفریده است، کلام بی‌پایه یا مغرضانه بی‌داد می‌کند. لطفاً احتیاط کنید.

در وبلاگ ارزشیابی توصیفی به نشانی <http://arzeshyabyatosify.blogspot.com> و لینک‌های جانبی، اطلاعات نسبتاً رسمی در این زمینه وجود دارد.

است. هنوز نمی‌دانیم، در مدارسی که طرح ارزشیابی توصیفی در حال اجرا است چگونه عمل می‌کنند، من شخصاً یک کارنامه توصیفی ندیدم. وقتی قرار باشد به عنوان اولیای دانش‌آموزان خود، باور کنیم که طرح ارزشیابی توصیفی (حذف نمره) با قوت، در حال اجرای آزمایشی می‌باشد، راه‌اش آن است که در پایان هر نیمسال یا در پایان سال تحصیلی، کارنامه پایان تحصیلات فرزندانمان به همان شکل و شمایل کارنامه‌های سنتی به دستمان نرسد. اگر فوراً کارنامه برای ارزشیابی توصیفی متناسب با هدف‌های مورد نظر طراحان آن تغییر نکند، این عمل خود نشانگر آن است که علی‌رغم همه تلاش‌های صادقانه، هنوز نظام مرسوم امتحانات، متکی بر نمره حاکم است. اگر هنوز کارنامه‌ای منطبق با منطق ارزشیابی توصیفی ندارید، با استفاده از این نمونه آن را بسازید و آزمایش کنید، ببینید چه تأثیری به خصوص روی خانواده‌ها و دانش‌آموزان دارد، آن‌هایی که سال‌ها عملکرد فرزندان‌شان را براساس نمره ۲۰ می‌سنجیده‌اند، آیا می‌توانند با کارنامه‌ای کاملاً توصیفی و خالی از نمره کنار بیایند. یا هنوز برای چنین تحولی آمادگی ندارند. مدارس و معلمان هنوز مجبورند کیفیت عملکرد دانش‌آموزان را به زبان عدد ۲۰، ترجمه کرده تا خیال خود دانش‌آموز و پدر و مادرش راحت شود که او قبول شده یا شاگرد اول است. راستی در یک نظام بدون نمره، چگونه می‌توان

سال ۱۳۷۸، روزی که کارنامه «طلا» به دست یکی از همکاران من در پژوهشکده تعلیم و تربیت دیدم، به خوبی به یاد دارم. طلا، دختری ایرانی بود که تا چهارم ابتدایی در ایالت ونکوور کانادا درس خوانده بود. به علت پایان مأموریت پدرش به ایران آمدند، کارنامه او نمونه یک کارنامه توصیفی بود که در آن دوران برای تطبیق آن با سیستم نمره‌ای ایران مشکل داشتند. با اجازه از همکاری که آن را به من نشان داد یک کپی گرفتم، نمی‌دانم چرا ولی آن موقع، سؤالی که در ذهنم شکل گرفت این بود که چرا کارنامه آن‌ها به شکل کیفی و توصیفی صادر می‌شود؟ پشت این کار چه نظریه‌ای مطرح می‌شود و چرا فرزندان مثل «طلا» خودمان را با روش‌های غلط ارزشیابی به «مس» تبدیل می‌کنیم. تا اینکه کم‌کم، با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش، طرح ارزشیابی توصیفی در سال تحصیلی ۸۲-۸۱ به صورت پیش‌آزمایشی در ۲۲ کلاس درس پایه اول دبستان به اجرا گذاشته و پس از ارزیابی طرح توسط پژوهشکده تعلیم و تربیت، اجرای آن برای سه سال تحصیلی بعد از آن به صورت آزمایشی در سطح مدارس ابتدایی کشور به اجرا گذاشته شده است.

با دیدن مقاله همکار پژوهشگرمان جناب آقای الهی، خاطره آن کارنامه برام زنده شد. به خودم گفتم، با وجودی که طرح ارزشیابی توصیفی سال‌ها در حال اجرا است، چرا هنوز کارنامه‌ها و پیشرفت تحصیلی فرزندان مان برحسب نمره

کارنامه توصیفی

ترجمه رسمی کارنامه ایالتی، اونتاریو تاریخ: ۴ تیر ۱۳۷۸

نام دانش‌آموز: آموز: طلا
هیئت مدیره: هیئت مدیره، مدرسه منطقه ای تورنتو، به نشانی: بارو درایو ۱۰۴، اسکاربارو، اونتاریو، M1P4N6.
نام مدرسه: مدرسه وایت هاون به نشانی: خیابان اینورگورد ۱۰۵، اسکاربارو، اونتاریو، M1S-2Z1، نام مدیر: پ.آ. میدنز
وضعیت پیشرفت: طلا علی‌رغم پاره‌ای مشکلات در حال پیشرفت است و در ماه شهریور در کلاس پنجم خواهد بود.
نمرات به حروف: **تأمین انتظارات برنامه درسی ایالتی**
الف مثبت تالف منفی: دانش‌آموز، دانش و مهارت لازم را بروز داده و موفقیت وی بیشتر از استاندارد است. (سطح ۴)
ب مثبت تاب منفی: دانش‌آموزان بخش اعظم دانش و مهارت‌های لازم را بروز داده و موفقیت وی منطبق با استاندارد ایالتی است. (سطح ۲)
ج مثبت تاج منفی: دانش‌آموز بخشی از دانش و مهارت‌های لازم را بروز داده و موفقیت وی نزدیک به استاندارد ایالتی است. (سطح ۲)
د مثبت تاد منفی: دانش‌آموز بخشی از دانش و مهارت‌های لازم را به طور محدود بروز داده است. (سطح ۱)
نمونه گزارش تحصیلی: دانش‌آموز دانش و مهارت‌های لازم را بروز نداده و نیازمند دوره‌های جبرانی گسترده است.

موضوعات درسی:		گزارش تحصیلی ۱	گزارش تحصیلی ۲	گزارش تحصیلی ۳
زبان انگلیسی (زبان دوم دانش‌آموز)	خواندن	ب	ب	الف
	نوشتن	ب	ب	الف
	ارتباط شفاهی و بصری	ب	ب	الف

نقاط قوت، ضعف و اقدامات بعدی

نمره درس زبان انگلیسی به موفقیت در تأمین انتظارات مندرج در برنامه انگلیسی، به عنوان زبان دوم که متفاوت از انتظارات کلاس چهارم است، بستگی دارد. «طلا»، نسبت به کلمات، نام‌ها و عبارات آشنا عکس‌العمل نشان می‌دهد. او واژگان کلیدی را درک می‌کند و در مواقع لزوم خواهان شفافیت بیشتر آنها است. «طلا»، به تدریج در مکالمات دسته‌جمعی در کلاس درس انگلیسی به عنوان زبان دوم شرکت می‌کند و مهارت وی در هجی کردن کلمات بسیار خوب است و به تدریج کاربرد صحیح قواعد سجاوندی را می‌آموزد. خانم «رابیور»، تلاش ارزنده خود را ادامه دهد. توجه: انگلیسی، زبان دوم دانش‌آموز است.

خبرنامه ابزار

موضوعات درسی:	گزارش تحصیلی ۱	گزارش تحصیلی ۲	گزارش تحصیلی ۳
زبان دوم: فرانسه، نوع درس: اصلی	ارتباط شفاهی	ب	-
	خواندن	ب	-
	نوشتن	ب	-

نقاط قوت، ضعف و اقدامات بعدی

«طلا»، در این ثلث خود را به خوبی با روال درس کلاس فرانسه تطبیق داد و حال باید بکوشد در تمرینات مربوط به تکرار درس و خواندن آواز شرکت فعالانه داشته باشد. او به تدریج بخش محدودی از این کارها و وظایف را انجام می دهد.

موضوعات درسی:	گزارش تحصیلی ۱	گزارش تحصیلی ۲	گزارش تحصیلی ۳
ریاضیات	ریاضیات	ب	ب
	عددشناسی و عددخوانی	-	ب
	اندازه گیری	-	ب
	هندسه و درک فضایی	-	ب
	الگوسازی و جبر	ب	ب
	مدیریت داده ها و احتمالات	ب	-

نقاط قوت، ضعف و اقدامات بعدی

موضوعات درسی:	گزارش تحصیلی ۱	گزارش تحصیلی ۲	گزارش تحصیلی ۳
علم و فن آوری	نظام ها زیستی، ماده		
	مواد انرژی		
	کنترل، سازه ها		
	ساخت و کارها، نظام های زمین		
	فضا		

نقاط قوت، ضعف و اقدامات بعدی

«طلا»، در جهت تحقیق تجربی در مورد مسایل علمی و کاربردی دانش و مهارت علمی خود به خوبی تلاش کرد. وی در انجام وظایف تکنولوژیک خود همکاری، کنجکاوی و هوشیاری به خرج داده است.

موضوعات درسی:	گزارش تحصیلی ۱	گزارش تحصیلی ۲	گزارش تحصیلی ۳
مطالعات اجتماعی	ب	ب	ب
<p>نقاط قوت، ضعف و اقدامات بعدی</p> <p>طلا شاخصه ها جامعه قرون وسطی را تشخیص می دهد و نقش های گوناگون مردم (از قبیل خاندان سلطنتی، درباریان، روحانیون و اعضای فرقه های مذهبی و دهقانان) را در جامعه قرون وسطایی توصیف می کند. می تواند در روی نقشه کانادا محل ایالات، سرزمین ها، شهرهای بزرگ را مشخص کند و نام ببرد.</p>			

«طلا»، با اطمینان فزاینده ای نسبت به انواع راهبردهای تدریس و آکنش نشان می دهد. او تحصیل در مدارس کانادا را با موفقیت شروع کرده و تشویق می شود تا علاقه شدید خود به یادگیری را حفظ نماید. «طلا»، در کلاس درس عادی شاگرد همکاری کننده کمروبی است که می کوشد در اکثر زمینه ها، بیشترین تلاش خود را بکند. وی به تدریج با اطمینان بیشتری صحبت می کند. با خانم «طلا»، تابستانی، بسیار خوب و ایام موفقیت آمیزی در کلاس پنجم آرزو می کنیم. **کلامی با اولیا و دانش آموزان:** این نسخه کارنامه را باید به عنوان معرفی نامه حفظ کنید. اصل کارنامه یا نسخه مشابه آن در پرونده مربوط به سوابق تحصیلی دانش آموز در اونتراریو گذاشته شده است و تا پنج سال پس از ترک مدرسه نگهداری خواهد شد.

امضا: س. مونرو، معلم دانش آموز «طلا» امضا: پ. آمیدنز، مدیر مدرسه وایت هاون، اونتراریو
 مهر و امضا: سفارت کانادا در تهران صحت صدور این مدرک و تعلق آن به خانم «طلا» تصدیق می گردد.

